

Vápnini og neyðin

Á 7. tinginum hjá teimum úttanveit-
aðu londunum í
New Dehli brúkti
ein av røðarunum
hesa mynd: Skuldu
vit minst hvørt
menniskja, sum
doyði av hungri í
fjør, við tøgri í
ein minutt, so hevði
henda tögri vart
væl inn í næstu
eld...

Fyri tað, sum ein MX-rakett
kostar, hevði borið til at
breyðfótt 300.000 menniskj-
ur.

Nógv lond í heiminum
standa hjálparleys motvegis
turki og hungri. Tað eru lond,
sum hava ein barnadeyða
væir 10%. Hetta er tann fátæka-
stigi parturin av manna-
ættini: tey nýggja londini í
Asia, Afrika og Latinamer-
ika. Tey hava yvir 2 milliardir
íbúgv. Avgrundin millum
idnaðarlondini og menningar-
londini verður stóðugt stórri.

Onkur vildi hildið, at idnaðarlondini vestanfyri, sum til fyrri kortum høvdu menningarilondini sum kolonir og ríkaðu seg upp av teimum, og sum enn í dag sýgja milliardir av krónum úr hesum londum í rentum og profitti, kundu gjørt okkurt. At tey kundu hjálpt hesum londum, sum úttan egna skyld standa í einum dyki av fátækt og neyð og óloystum trupuleikum. Nákað er, sum kallast

menningarhjálp. Men hon munar at kalla einki, og hon er eisini minkandi. Menningarhjálpin til Triðja heimin úr OECD-londunum (t.e. tey mest framkomnu kapitalistisku londini) er skorin niður úr 0,49% av bruttotjóðarinntøkuni í 1965 til 0,37% í 1983. Heimsins ríkasta land, USA, hevur í nevnda tíðarskeiði sett sína menningarhjálp niður við 50%.

12 milliardir dollarar

Sambært úrrokningum hjá ST-serfrøðingum hevði borið til at mettað øll tey svoltandi við einari útreiðslu upp á 12 milliardir dollarar um árið. Hetta er ikki nógv í millumlanda samanhangi, og tað er rætt og slætt smápengar sammett við heimsins hernaðarútreiðslur, sum liggja um 800 milliardir dollarar um árið. Hetta er meiri enn bruttotjóðarinntøkan hjá teimum londum, sum eru tann fátækara helvtin av Jordini. «Hetta eru hagtöl, sum gera okkara ættarliði fyrri skommum», siga ST-medarbeiðarar um støðuna.

Tann tankin er nærliggjandi, um tað ikki man bera til at útvega pening til framburð í Triðja heiminum við at minka um vápnafarmleiðsluna: *Avbrygning til framburð*. Útrokningar eru longu gjørdar, og tær vísa, at verða hernaðarútreiðslurnar minkadar við einum hálvum prosent, so ber til at hækka matvøruarmleiðsluna so mikið, at tey fátækastu londini breyðføða seg innan 1990. Hvussu nógv skulu hernaðarútreiðslurnar skerjast fyrri at

hungurin verður fyrirbeindur? Soleiðis ber til at spyrja. Ein minking í hernaðarútreiðslunum upp á 20%, halda ST-serfrøðingarnir, kann bota búskaparstöðuna nógv bæði í idnaðarlondum og menningarlondum. Bæði Brandtnevndin og t.d. USA-granskarin Leontyev eru komin til líknandi úrslit.

Tey ríku londini mersgúgva tey fátæku

Ein samanbering: Tann upphædd, sum tey ríku londini á hvørjum ári kroysta úr teimum fátæku londunum liggur um 300 milliardir dollarar. Tann upphædd, sum USA árliga ætlar at brúka til vápn, nærkast eisini 300 dollarum. At hesi bæði töluni eru javnstór er kanska tilvildarligt, men tó er eitt tyðiligt samanhang: tað er júst gjøgnum útpeningina av teimum fátæku londunum, at USA og onnur kapitalistisk lond hava ráð til vápnakappingina. Verður vápnakappingin steðgað, so fer trýstið á búskapin hjá teimum fátæku londunum at lætta.

Bara í USA hækkaðu hernaðarútreiðslurnar við 40% frá 1981 til 1985. Til at fígga henda ógilla vøkstur hevur Reagan-stýrið skarvað grefliga av útreiðslunum til sosialmál og til menningarhjálp.

Tey fátæku og vápnakappingin

Verður vápnakappingin talmáð, so lætnar búskaparstöðan um allan heimin. Menningarilondini fara so eisini stigvist

at kunna sleppa sær undan byrðuni av sínum egnu hernaðarútreiðslum, sum í dag eru 6% av teirra bruttotjóðarinntøku og u.l. 1/6 av allari heimsins hernaðarútreiðslu. Um leið 75% av øllum vápnauðflutningi fer til Triðja heimin, og minst 30 lond hava sín egna hernaðaridnað. Hetta er veruliga peningur, sum kundi farið hentari. Tað verður hildið, at t.d. í USA kostar tað 51.000 arbeiðsplass, hvørja ferð ein ílegging upp á eina milliard dollarar verður flutt frá ienum sivilum endamáli til eitt hernaðar-

ligt. Í einum fátækum landi er henda negativ ávirkan nógv størri: fyrri hvønn dollara, sum verður brúktur til vápn, lækka íleggingarnar í landshúsrhaldið við 0,25 dollara. Onkur vil siga, at menningarilondini sjálf hava skyldina, og at tað er skeiðt at brúka pening til vápn, tá miðallivialdurin liggur undir 50 árum. Men orsøkirnar til, at vápnakappingin hevur breitt seg til menningarilondini, liggja djúpari enn so. Tað ber ikki til at siggja t.d., sum hendir í Asia, Afrika og Latinamerika, úttan samband við restina av verðini. Her verður serliga hugsað um ta heimsumfatandi vápnakappingina.

«Neogloblisma»

Eftir at hava vrakað avspenningarpolitikkin, hevur USA fingið sær eina nýggja heimspolitiska kós, sum hevur fingið navnð «nýgloblisma». Hetta merkir, at USA skal hava rætt til at leggja seg út í øll heimsins viðurskifti — við tí hjáputri, at hetta er fyrri at «verja livstýðandi USA-ahugamála».

Vigvøllurin skal verða Triði heimurin. Í veruleikanum ætlar USA at stýra gongdini í nógvum londum, og — um neyðugt við vápnamakt — «rætta uppá» og tykta menningarilondini, so tey gera sum tað passar USA. Eitt dømi er Grenada. Eftir at hava vitjað Grenada í februar mánaða hevur Reagan tikið avgerð um næsta landið, sum skal tykta: Nicaragua. Viðhaldsmenninir hjá Somoza-diktatorinum («contras») skulu hava størri hjálp úr USA. Orsøkað av áganginum

úr USA nýðist Nicaragua at brúka upp móti 40% av síni fíggarløg til verjuna. Sjálvsagt seinkar hetta uppbyggingin av landinum.

Pakistan fær stórar nøgdir av hernaðarútgørd úr USA. Hundræðals pansaravognar, kanónir og F-16-flogfjør. Tveir triðingar av hesum vápnum hevur diktatorið í Pakistan sett upp fram við indiska markinum og harvið noytt indisku stjórnina til móttøk. New Dehli hevur t.d. keypt 150 Mirage-flogfjør úr Fraklandi. Soleiðis verður vápnakappingin organiserað USA militariserar Pakistan við vilja.

Onnur dømi eru Angola og Kampuchea. USA vápnar og fíggar terroristar sum «Unita» og leivdirnar av Pol Pot-diktatorinum. Hetta merkir, at angolesarar og kampuchearnar nýðast at brúka nógvan pening til verjuna, meðan landsins uppbygging rópar eftir ílegum.

Tað er tyðiligt samanhang millum «stórar» og «smáar» vápnakappingar. Tað er greitt, at ein niðurskurður í heimsins hernaðarútreiðslum fer at hava sera góða ávirkan á búskapin í teimum fátæku londunum. Tað er ikki ov nógv sagt, at tað er her, at lykilin liggur til at koma burtur frá sundurbytingini í rík og fátæk lond.

Fyri og imóti vápnaminking

Táa er vert at líta eitt sindur aftur um bak og vita, hvør man hava ábygdina av hesari ógillu vápnakappingini, sum nú hóttir alt liv á Jerðini.

